

MACHARZYNA (40) *sb f*

macharzyna (30), **macherzyna** (6), **miechierzyna** (2), **machierzyna** (1), **mecherzyna** (1), **[męcharzyna, męcherzyna]**; macharzyna *RejZwierc* (2), *Calep*, *PaxLiz*; macharzyna : macherzyna : miechierzyna : machierzyna : mecherzyna *FalZioł* (-:1:2:1:-), *RejFig* (2:1:-:-:1), *SienLek* (24:4:-:-:-).

Wszystkie a jasne; teksty nie oznaczają é.

sg N macharzyna (8). \diamond *G* macharzyny (5). \diamond *D* macharzynie (3). \diamond *A* macharzynę (13). \diamond *I* macharzyną (7). \diamond *L* macharzynie (3). \diamond *pl L* macharzynách (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Pęcherz moczowy (zwierzęcy często używany w celach leczniczych); vesica Calep, Cn (39) : FalZioł IV 3d [2 r.]; O Lędzwiach y máchárzynie/ w kthorych ácz rozmaíte bole ku leczeniu fą/ iáko też ieft trudność puřczenia álbo trzymánia moczu SienLek 104; Ieft theż dořwiadczone wywabíanie kámieniá z Nerek y z Máchárzyny SienLek 106v; Albo řwiniá máchárzynę z moczem řpálić/ á on mu proch dáć wypić SienLek 107v, 34v, 59, 104v [2 r.], 105, 106v [2 r.] (21); Vesica – Macharzina w ktorą řie vriná zgromadza. Calep 1117a; [Vesica. Męcherzyná. Die blas. Dict 1566 C2v; Męchárziná/ vesica. Volck Lllv].*

W charakterystycznych połączeniach: macharzyna chora (3), kiernozia (3), suszona, řwieża, řwiniá (2), wędzona, wołowa; macharzynę leczyć (2), przykładać, spalić, ususzyć, zjeść (2).

Szereg: »pęcherz albo macherzyna« (2): Ci ktorzy chory pęcherz álbo mácherzynę máiá/ trzeba řyie im řtrzedz áby s płodźifczkiem áni s cebulá nie iedli SienLek 105, 105 řp.

a. *Wysuszony pęcherz moczowy zwierząt służący jako rodzaj worka lub jako błona do zawiązywania naczyń (13) : potim zlać tę wodę do iney řkenicze [!] á zathkać wierzch dobrze miechierzyná albo pergaminem, á na flończu pořtawić FalZioł II 2a, II 23; MNifzy gdy w wielki piątek igrę řprawowáli/ Chłopá wzgorę nágiego wzgorę wřzrotowáli. V boku máchárzynę ze krwiá powiesili/ Drugiego by iá przekłóř/ řlepo przyřpawili. RejFig Dd8; kthemu weźmi główek czořnku zedwáďieřciá á vwierć ie z octem twárdym/ á to włóżywřzy w máchárzynę wołowá przeciw řledźionie ná řlábiznę przyřoź. SienLek 95, 126, 131v, 160v [2 r.].*

W porównaniu (1): Zořádek iuź łácníuchny/ brzuch iák máchárzyná PaxLiz C4v.

W charakterystycznych połączeniach: zathkać macharzyná, zawiázać (5).

a. *Sakiewka na pieniáďze (4) : ZAcy dwá w mecherzynę řkorek nářypáli/ Rzkomo iáko pořgrořzkow/ co z nich náďziáłáli. RejFig Cc7, Aa5v; RejZwierc 66.*

macharzyna czego (1): bęďzye [baba] nořiła pieniáďzy máchárzynę w zánáďrzu/ á nie ruřzy ich by miáła zdechnáć od głodu RejZwierc 66.

2. *Worek skorno-mięřniowy mieszczący jáďra (1) : WOźnica wřiádał ná Koń/ řkorę řobie złupił [...]. Páni rzecze/ coć řie wřdy dzieie bráćie miły? Ten rzekł/ nie řmiem gořpodge powyedzieć przyczyny. [...] Rozdárłem máchárzynę co w niey nořzę iáycá RejFig Cc7.*

Synonimy: 1. pęcherz, pęcherzyna; a.a. kaleta, mieszek, taszka, trzos, wacek; 2. moszna.

Cf [MĘCHERZYCA], MIECHIERZ